PRISCIAN

DE LAUDE ANASTASII

WITH RESTART

EPIC POEM .ORG

DIGITAL CLASSICS

THESE LINES HAVE CONVERGED TO TELL
A STORY THAT SATISFIES ME IN MY HEART,
WHERE ONLY THERE IT REALLY COUNTS.

AS IF INTERLEAVED

language: Latin (early vi CE)
copy text: Endlicher (P. J. Schalbacher 1828)
typeface: Kings Caslon by Dalton Maag

As some way-faring Man, who wanders o'er
In Thought, a Length of Lands he trod before,
Sends forth his active Mind from Place to Place,
Joins Hill to Dale, and measures Space with Space:

EPICPOEM.ORG 🇺🇸 334 lines 2.0

PRINT:
1 to **6**

Notes

Notes

1 (1C)

Summi poetae quae solent in versibus,
Quos imperatorum modulantur laudibus,
Proferre, caelum cum petunt et sidera,
Adversa naturae sequentes impie,
Tibi, sciens, quod displicent nimis pio,
Nihil nefandum, nil nisi verum loquar;
Nam qui tribuit mortalibus caelestia,
Sapientium damnatur arbitrio pari;
Et si qua vere praedicat, non creditur,
Cum falsa ceperit canens exordia.
Quare, precor, libenter audias tua,
Quae cuncta non ego potero producere,
Non mille dentur si mihi linguae, simul
Fons ingeni si carmen effundens novum;
Sed parte ferre qua valeo pro viribus,
Decerpta lucem conferat quae cantibus:
Quod more miro fit; solent nam carmina
Addere decus rebus magis quam sumere.
Deo favente iam subibo pondera
Laudis, serenus quae relevat vultus mihi,
Praesens ubique cernitur qui sensibus,
Arcana nudans principis mitissimi:
Accipe Romanum clementi pectore carmen,
Accipe, quod soleo caelesti reddere regi;
Munere pro vitae, pro pulchro lumine solis:
L1[I] Namque deum sentis placari carmine tantum,
Quem sequeris princeps animo iustissime recto,
Qui tibi regna dedit, cui debes omnia soli
Prospera, quae bellis pariter vel pace tulisti;
Audax nam venio praeconia dicere vestra,
Quae finit caelum, quibus omnis cingitur orbis.
Nec mirum tales, ex tanta stirpe creatos
Pompeii, proprio quem culmine Roma locavit,
✦ Cuius quis merito valeat numerare triumphos,
Quos vidit Titan linquens repetensque profundum,
Quos medio veniens steterat miratus Olympo.
Sed tamen egregio, Pompei, cede nepoti;
Namque genus, quod tu terrarum victor ubique,
Indomitum Tauri linquebas collibus altis,
Hic domuit penitus, convellens semina belli,
Quod, celso positum fortunae vertice nuper,
Et nullum finem credens felicibus esse,
Impia condebat terris monumenta doloris,
Vexatis domibus, raptu stuprique furore,
Cum similes omnes ad pessima damna putabant,
Priscian De Laude Anastasii
Non honor aut aetas potuit defendere quemquam,
Legibus eversis, certo munimine rerum,
Vique potestatem telluris sola tenente.
Tunc pravi scelerum capiebant praemia laeti,
Iudiciis nimium iustos damnare coactis;
Nam vanum nomen retinebant inrita iura,
Umbraque iustitiae rebus restabat inanis.
Paupertas nulli tenuis prodesse valebat,
Quae solet esse salus raptorum tempore regum;
Priscian De Laude Anastasii
Namque dabat poenas, ut non praesentia ferret,
Et stupuit sese damnis maioribus esse,
Quam plenos opibus largis gravibusque metallis:
Corpora nam, spolii si copia nulla dabatur,
Vexabant vinclis, vexabant stipite duro.
Cladibus his tandem caeli rex liberat orbem,
Cum dominum, (melius sed patrem dicere possum),
Praebet Anastasium, tanta pietate vigentem,
In cuius vita virtutes cernimus omnes;
Est iustus, sapiens, castus, fortisque, piusque,
Est clemens, stabilis, moderatus, mitis, honestus,
Et, loquar ut breviter quod sentio corde sub imo,
Possidet hic veterum quidquid laudatur in ullo:
Antoninum huius pietas, sapientia Marcum,
Et mitem Nervam lenissima pectora vincunt,
Promeruitque Titus non tantum mente benigna,
Gloria magnanimi Traiani cesserat isti;
Nam quis tot domuit simul uno marte tyrannos,
Rupibus adverso quos duxit Isauria fato,
Quos bonitas domini placidissima cedere iussit
Moenibus ex urbis, voluit nec laedere prorsus,
Quamvis supplicium debentes solvere mundo: L2[O]
Sed non ille Pater, qui sustinet omnia dextra,
Atque pari libra iusti monumenta repensat,
Adnuit impune sceleratam linquere gentem;
Nam furor immissus commovit marte nefando,
Et Romae caecos rapiendas traxit ad arces,
Vindicta ut pereant merita lucemque relinquant.
Tristia nam rursus cupientes damna referre,
Et Latiis multo regnis peiora minantes;
Principis invicti felix exercitus armis,
Ductoresque fide nec non virtute potentes,
Omnibus adficiunt caesos profugosque ruinis,
Cum ducibus sceleris ducentibus improba signa.
Ut leo, qui regnans silva dominatur in alta
Per Libyae saltus, nisi nobilis ira lacessat,
Non movet arma, suas stimulat nec verbere vires;
At si commoveat clamor, si turba coronae,
Infremit horrendum simul, et distendit hiatus,
Sanguineis torquens ardentia lumina flammis,
Et ruit in medium, prosternens arma virosque,
Nec vis ulla potest venienti obsistere contra:
Impetus hos frangit, pulsos hos emetit unguis,
Pars lacerata iacent inimici dentibus oris,
Hos metus exanimat pereuntes vulnere nullo:
Viribus Augustus sic saevos perculit hostes,

Per varios sternens casus non fanda furentes.
Graecia iam taceat iactans mihi Bellerophonten,
Qui vicit Solymos, ut rursus bella moverent:
At semel hos dominus noster felicibus armis
Sic domuit, posthaec ne possint esse rebelles;
Quod nec ductorum Servilius optimus olim,
Pro merito laudum cui nomen Isauricus illo
Marte datum fuerat, potuit praestare Latinis.
Non illos aurum, non vis, non copia ferri,
Nec castella quidem, praeruptis ardua saxis,
Nec tantae validis munitae moenibus urbes,
Quantas non ullus victorum ceperat ante,
Exitiis rapiunt dignis et principis ira,
Et qui spe fluxa frustrati cuncta tenebant,
Nil satis esse sibi credentes, tela movendo,
Cautibus angustis conclusi fata trahebant,
Peioremque famem crudeli morte tulerunt,
Quae plus corrupit quam cetera funera victos,
Et mentes avidas orbis consumpsit egestas.
Principe pro iusto taceat quis fulminis ictus?
Nam quos non valuit robur corrumpere Martis,
Nec tot ductorum circumdata moenia vallo,
Deiicit hos summi genitoris dextera flagrans,
Iniustos contra praesenti numine pugnans.
O pietas praestans, toto memorabilis aevo,
L2[I] Pro qua cum ventis sociantur proelia nimbis,
Ignibus et rapidis armantur fulgura bello,
Percutiuntque sono concussa tonitrua montes.
Quid tempestates memorabo fluctibus ortas,
Atque hostis Lyciae proiectas litore classis?
Cum vice Romani functae sunt militis undae,
Sceptrifer et cepit pelago pugnante triumphum.
Omnia sic habuit virtus elementa saluti!
✦ Quis repetat totiens acies stragesque peractas,
Aequatasque solo sublimi tegmine turres,
Agminibus domitis cum parte cadentibus omni,
Flumina torrebant fluviis mutata cruoris,
Et prope corporibus raptis sunt ostia clausa;
Tunc mare confuso rutilavit sanguine victum,
Et saturi pisces tempsere cadavera plura.
Sic qui sperabant captivas ducere matres,
Atque frui spoliis urbis sacrique palati,
Et reges iterum, infandum! se reddere nobis;
Lumine cum caeli terrae caruere sepulcris.
At reliqui patrias aedes urbesque relinquunt,

Orbati natis, lugentes pignora cara,
Moenia subvertunt, quaecumque reliquerat ignis,
Et vix aetherio poenas sensere Tonanti
Reddere se iustas, contempto mille per annos;
Ultoremque deum post clades esse fatentur,
Atque sui casus se causam scire fuisse.
Sed tamen Augusti superat clementia cuncta,
Qui stratos relevat, domuit quos Marte superbos,
Hostibus et pacis concedit munera pacis.
Gaudens nunc proceres securos fidere vita,
Imperiumque suum vivendi: ponere fructum;
Insidias nemo diras metuitque venenum
Linguae, quo multi ceciderunt crimine ficto.
Perdita res populi fuerat sub tempore diro,
Restituit tamen hanc domini prudentia mira,
Perficiens firmum, quod cepit debile, regnum.
Multa simul vario concurrunt ordine rerum,
Diversosque trahunt angusto pectore sensus;
Ac veluti Delphis Phoebas, cum, numine plena,
Omnia quae fuerant, quae sunt, pariterque futura.
Conspicit, et cupiens prohibetur prodere luci;
Sic ego concipiens tua, Princeps, plurima facta,
Quae tibi debentur diversis partibus orbis,
Non possum verbis animo proferre parata:
Quocirca laudum relego fastigia summa.
Nunc hominum generi laetissima saecula currunt,
Quos inopes dudum faciebant iussa nefanda;
Quae propter multi sedes fugere parentum,
Quae pater et dominus terrae delevit in aevum:
Argenti relevans atque auri pondere mundum,
Perpetuoque parans sibi maxima praemia caeli; L2[I]
Divitias temnit, quo prodest omnibus unus.
Namque cibum poterant qui vix adquirere vitae,
Oblato miseri thesauris munere flebant,
Munere cum gemitu tristi lacrymisque coacto;
Quippe dabat causas violentis lucra parandi,
Et mala; quae plures pridem dixere, canentes
Romano vestras vel Graio carmine laudes.
Et quo sceptra loco dederat tibi rector Olympi,
Quo caput ipse tuum primo diademate cinxit,
Hic sibi donari librorum vidit acervos,
Censibus infestos, servantes scripta dolorum:
Munera suscipiens flammis aeterna beatis,
Ad quas accessit placidus magis omnibus aris,
Aspexit vestros radiis sol aureus ignes,
Et placuere diem violantia lumina fumo,
Quae pura fulgens accendis mente serenus,
Ipse locus vobis ostendit iure tropaea,
Obtulit et vinctos oculis domitosque tyrannos,
Ante pedes vestros mediis Circensibus actos.
Aemilius quondam Paulus, fortissimus ille,
Priscian De Laude Anastasii
Sic regem Persen, populo spectante Latino,
Curribus invectus, Tarpeiam traxit ad arcem,
Placavitque Iovem Capitolia templa tenentem:
Omnipotens sed te superum conspexit ab arce,

Numina placantem caelestia templa tenentis.
Auspiciis gaude, Princeps, felicibus aulae!
Cui deus omniparens renovandum credidit orbem,
Iustitiamque iubet descendere rursus ab axe;
Et faciles precibus populorum praebuit aures,
Quorum prostratas recreasti funditus urbes
Portibus et muris, undarum et tractibus altis.
Nunc tuto nautae repetunt hic ostia velis,
Qui dubio quondam peiora pericula ponto
Iam patrias oras tolerabant nave tenentes,
Naufragium navibus fessis statione minante,
Disiectis claustris, quibus aequor frangitur altum:
Sed nunc vota deo servati pectore toto,
Pro pietate tua, qua respicis omnia, fundunt.
Agricolas miserans dispendia saeva relaxas,
Curia perversis nam cessat moribus omnis;
Nec licet iniustis solito contemnere leges:
Nunc equites horrent rectorum iussa vehentes,
Nec lucri causa commiscent sacra profanis.
Iudicis ipse sedens iudex caelestis imago,
Per te respondes populis oracula sancta,
Proiicis et nullos, nisi qui non iusta reposcunt.
Aurum non adhibes, moderantes ante solebant
Quod dare, ne liceat socios evertere furtis,
Exemploque doces quaestum contemnere turpem.
L2[O] Tirones forti numeros nunc milite complent,
Veraque non pretio, sed robore signa merentur.
Quid quod dispensas cerealia munera vitae,
Luxurie prohibens urbes cautusque futuri.
Nec sensum populis caeli paenuria praebet,
Si desint imbres, nec linquit copia victus:
Consiliisque tuis servamur saepe paternis.
Aegyptum septem sic servat Iosiphus annos
◆ Ille, pudicitiae meruit qui sidera fama,
Cuius placavit sapientia numinis iras,
Memphitae regis solvens insomnia mira.
Horrea nam primus Nili construxerat oris,
Luxurie prohibens urbes cautusque futuri,
Atque famem potuit divina vincere cura.
Per te seditio penitus deletur ab urbe,
Innocuos spolians sub terras sole retracto;
Nam cives mediis caedebant moenibus ense,
Bacchantes stimulis vini, plausuque frementes,
Et spoliis pacis gaudentes nocte paratis.
Ipse vetas ludos, animarum damna, nefandos,
Atque voluptates prohibes a sanguine sumi,
Corporis et causa pascendi perdere vitam,
Humanos arcens lacerari dentibus artus,
Dentibus, armatur rabies quibus atra ferarum.
Et superans omnes mentis novitate benignae,

3 (3C)

Sufficis haud animo cupienti commoda cunctis
Largiri; quamvis numerum vincentia donas,
Ingenuos relevans, occulte munera praestans,
Namque cupis Superi te cerni lumine solo,
Corrupitque tuum non ulla superbia pectus,
Affectusque bonos minime fortuna novavit;
Et quicumque prius, caperes quam sceptra rogatus,
Offendit propriae temeratus crimine culpae,
Felicis domini fruitur nunc tempore laeto,
Praemia pro poenis speratis sumere mirans.
Omnia sed superat, Princeps, praeconia vestra
Propositum sapiens, quo fidos eligis aulae
Custodes, per quos Romana potentia crescat:
Et quo, Roma vetus misit quoscumque, benigne
Sustentas, omni penitus ratione fovendo,
Provehis et gradibus praeclaris laetus honorum;
Ne damni patriae sensus fiantve dolores,
Fortunam quare tibi debent atque salutem,
Votaque suscipiunt pro te noctesque diesque.
Nec non eloquio decoratos, maxime Princeps,
Quos doctrina potens et sudor musicus auget,
Quorum Romanas munit sapientia leges,
Adsumis socios iusto moderamine rerum;
Et solus doctis das praemia digna labore,
Muneribus ditans et pascens mente benigna.
Haec propter celsi dominator maximus axis, L1[I]
Infestos vestris avertit ab arcibus hostes,
Quos furor iniustus violato foedere movit,
Euphratis vasti prope maxima flumina raptim
Ex improviso latronum more ruentes.
Sed deus in propriam cladem converterat illos,
Consiliisque tuis iustissima damna tulerunt.
Haec eadem cunctos, bello quicumque lacessunt
Imperii columen vestri pacemque, manebunt,
Ut sol oceano tollens mergensque iugales,
Cernat Anastasii florere per omnia nomen;
Utraque Roma tibi nam, spero, pareat uni,
Auxilio summi, qui conspicit omnia, patris,
Quem placas omni stabilis pietate per orbem:
Templa novans renovansque deo fulgentia semper,
Lucraque vera putans, aurum consumere iuste.
Experti nuper sumus ergo, Sceptrifer, omnes,
Quanta tuum pectus servat praesentia regis
Coelestis, propria bonitate pericula pellens.
Nam cum mole nova supra te navis iniqua
Sese cum ventis veheret velisque nefandis,
Atque salus dubiae penderet maxima vitae,
Vitae qua leges Latiae, qua cuncta tenentur,
Ipse deus pelago praesens exhausit ab alto,
Quantus adest pro te ostendens discrimine magno,

Priscian
De Laude
Anastasii

Non aliter summum solitus monstrare favorem:
Sancta pios homines testantur scripta per aevum,
In quibus historiae tales sunt mille bonorum,
Quorum sic virtus praefulserat omnibus annis,
Dextra quod eripuit divina e casibus illos,
Nec prius enituit pietas quam tecta salute,
Ex insperato dederat quam numen Olympi.
Hoc rex omnipotens in vobis ipse probavit,
Qui peperit mundum, qui lumine cuncta tuetur,
Quem recolens animo veneraris tempus in omne,
Pignoribus dignis decoratus sanguinis apti;
Nam quid commemorem Pauli mitissima corda,
Quem tibi coniungit munimen laudis honestas,
Non solum generis venerandi vincula sacra;
Nam mores sequitur mediocres pectore casto.
Ore canam quonam pietatis culmina tantae,
Qua fratris natos animo complecteris aequo,
Non patrui tantum, sed patris more colendo;
Indole quos nutris dignos et stirpe parentum.
Hypatii vestri referam fortissima facta,
Qui Scythicas gentes ripis depellit ab Histri,
Quem vidit validum Parthus, sensitque timendum?
Quas laudes meritas Augustae dicere possim?
Auctor quae fuerat tantorum et causa bonorum;
Dum patrium munit tam firmo principe regnum,
L1[O] Permittitque viro mundum seseque tuendam.
Ex omni sensus invicta cupidine prava,
Cuius fama piae vulgatur in omnibus oris;
Plus fecit quam quod sexus concesserat illi,
Provida cum tantum Romano profuit orbi.
Numen quod caelum, terram, pontumque revisit,
Ausoniis servet regnis haec munera semper,
Barbariaeque ferae capiant iuga vera subactae,
Votaque firmentur populi sanctique senatus.

Summi poetae quae solent in versibus,
Quos imperatorum modulantur laudibus,
Proferre, caelum cum petunt et sidera,
Adversa naturae sequentes impie,
Tibi, sciens, quod displicent nimis pio,
Nihil nefandum, nil nisi verum loquar;
Nam qui tribuit mortalibus caelestia,
Sapientium damnatur arbitrio pari;
Et si qua vere praedicat, non creditur,
Cum falsa ceperit canens exordia.
Quare, precor, libenter audias tua,
Quae cuncta non ego potero producere,
Non mille dentur si mihi linguae, simul
Fons ingeni si carmen effundens novum;
Sed parte ferre qua valeo pro viribus,
Decerpta lucem conferat quae cantibus:
Quod more miro fit; solent nam carmina
Addere decus rebus magis quam sumere.
Deo favente iam subibo pondera
Laudis, serenus quae relevat vultus mihi,
Praesens ubique cernitur qui sensibus,
Arcana nudans principis mitissimi:

Accipe Romanum clementi pectore carmen,
Accipe, quod soleo caelesti reddere regi;
Munere pro vitae, pro pulchro lumine solis:
Namque deum sentis placari carmine tantum,
Quem sequeris princeps animo iustissime recto,
Qui tibi regna dedit, cui debes omnia soli
Prospera, quae bellis pariter vel pace tulisti;
Audax nam venio praeconia dicere vestra,
Quae finit caelum, quibus omnis cingitur orbis.
Nec mirum tales, ex tanta stirpe creatos
Pompeii, proprio quem culmine Roma locavit,
Cuius quis merito valeat numerare triumphos,
Quos vidit Titan linquens repetensque profundum,
Quos medio veniens steterat miratus Olympo.
Sed tamen egregio, Pompei, cede nepoti;
Namque genus, quod tu terrarum victor ubique,
Indomitum Tauri linquebas collibus altis,
Hic domuit penitus, convellens semina belli,
Quod, celso positum fortunae vertice nuper,
Et nullum finem credens felicibus esse,
Impia condebat terris monumenta doloris,
Vexatis domibus, raptu stuprique furore,
Cum similes omnes ad pessima damna putabant,
Non honor aut aetas potuit defendere quemquam,
Legibus eversis, certo munimine rerum,
Vique potestatem telluris sola tenente.
Tunc pravi scelerum capiebant praemia laeti,
Iudiciis nimium iustos damnare coactis;
Nam vanum nomen retinebant inrita iura,
Umbraque iustitiae rebus restabat inanis.
Paupertas nulli tenuis prodesse valebat,
Quae solet esse salus raptorum tempore regum;
Namque dabat poenas, ut non praesentia ferret,
Et stupuit sese damnis maioribus esse,
Quam plenos opibus largis gravibusque metallis:
Corpora nam, spolii si copia nulla dabatur,
Vexabant vinclis, vexabant stipite duro.
Cladibus his tandem caeli rex liberat orbem,
Cum dominum, (melius sed patrem dicere possum),
Praebet Anastasium, tanta pietate vigentem,
In cuius vita virtutes cernimus omnes;
Est iustus, sapiens, castus, fortisque, piusque,
Est clemens, stabilis, moderatus, mitis, honestus,
Et, loquar ut breviter quod sentio corde sub imo,
Possidet hic veterum quidquid laudatur in ullo: